ÖN LİSANS PROGRAMLARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DERSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (KARADENİZ BÖLGESİ ÖRNEĞİ) ⁽¹⁾

EVALUATION OF THE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY LESSONS IN ASSOCIATE DEGREE PROGRAMS (THE CASE OF BLACK SEA REGION)

Nilgün ULUTAŞDEMİR¹, Hasan TUNA²

¹ Avrasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği, Trabzon / Türkiye

² Gümüşhane Üniversitesi, Kelkit MYO Elektrik ve Enerji Bölümü, Gümüşhane / Türkiye

ORCID ID:0000-0002-2231¹-5236, 0000-0003-3194-7216²

Öz: Amaç: Bu çalışma; Karadeniz bölgesindeki Meslek Yüksekokulları (MYO) ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında (SHMYO) bulunan bölümlerde iş sağlığı ve güvenliği (İSG) ve İş Hukuku derslerinin müfredata alınıp alınmadığını belirlemek ve öğrencilerde İSG bilincini yaygınlaştırmak için öneriler geliştirmek amacıyla planlanmıştır. **Yöntem:** Kesitsel, tanımlayıcı tipte olan çalışmanın evrenini Karadeniz Bölgesindeki SHMYO'larda bulunan 111 program ve MYO'larda bulunan 1067 program oluşturmaktadır. Bu kapsamda; Karadeniz Bölgesindeki üniversitelerin Bologna Bilgi Sistemi ve web sitelerindeki ders programlarından alınan bilgilerle İSG ile İş Hukuku derslerinin ders programına alınıp alınmadığı, alındı ise zorunlu mu seçmeli mi olduğu incelenmiştir. **Bulgular:** Karadeniz Bölgesindeki SHMYO'lardaki programların %18'i zorunlu, %40'ı seçmeli olarak İSG dersi, %2'si zorunlu, %5'i seçmeli olarak iş hukuku dersini ders programlarına alırken %36'sının ise bu dersleri ders programlarına almadığı tespit edilmiştir. MYO'lardaki programlarda ise %15'i zorunlu, %24'ü seçmeli olarak İSG dersi, %15'i zorunlu, %7'si seçmeli olarak İş Hukuku dersini ders programlarına alırken %39'u ise bu derslere müfredat içerisinde yer vermemiştir. **Sonuç:** Karadeniz Bölgesindeki MYO ve SHMYO'lardaki programların önemli bir bölümünde İSG dersi bulunmadığı ya da seçmeli olarak bulunduğu tespit edilmiştir. Sağlıklı ve güvenli iş yerleri ve ortamlar sağlamak, iş kazası ve meslek hastalıklarını önlemek ve öğrencilerde İSG bilinci oluşturmak için eğitim müfredatının içerisinde İSG eğitiminin zorunlu olarak konulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karadeniz Bölgesi, İş Sağlığı ve Güvenliği, Meslek Yüksekokulu

Abstract: Aim: This study was aimed to determine whether occupational health and safety lessons and Labor Law lessons were included in departments of Vocational High Schools (VHS) and Health Vocational High Schools (HVHS) in Black Sea region and to develop recommendations on occupational health and safety (OHS) consciousness among students. **Method:** The cross-sectional, descriptive study involves 111 programs in HVHS and 1067 programs in VHS in the Black Sea region. In context, it has been investigated whether the lessons of OHS and Labor Law were taken into the curriculum with the information obtained from the Bologna Information System and the lesson programs of universities in Black Sea region and these lessons were elective or compulsory in curriculum. **Results:** 18% of programs in HVHS in Black Sea region had compulsory OHS lessons and 40% of them had elective OHS lessons and 2% of them had compulsory Labor Law lessons and 5% of them had elective Labor Law lessons. 36% of programs didn't include these lessons in the curriculum. 15% of programs in VHS had compulsory occupational health and safety lessons and 24% of them had elective OHS lessons and 15% of them had compulsory Labor Law lessons and 7% of them had elective Labor Law lessons. 39% of programs didn't include these lessons in the curriculum. **Conclusion:** It has been determined that majority of programs in Black Sea did not have OHS lessons or had elective lessons. It is imperative OHS training be included in training curriculum to create OHS awareness among the students.

Key Words: Black Sea Region, Occupational Safety and Health, Vocational High School

Doi: 10.17363/SSTB.2018.28.5

- (1) Sorumlu Yazar: Nilgün ULUTAŞDEMİR, Avrasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği, Trabzon / Türkiye, nulusademir@yahoo.com, Geliş Tarihi / Received: 16.04.2018, Kabul Tarihi / Accepted: 13.09.2018, Makalenin Türü: Type of article (Araştırma – İnceleme / Research and Review) Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None Etik Kurul Raporu / Ethics Committee: Yok / None

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315-2015-GE-18972)

GİRİŞ

Ülkemizde, iş sağlığı ve güvenliğine verilen önem her geçen gün artmaktadır. İSG ile ilgili uygulamalar Cumhuriyet öncesi döneme kadar uzanmaktadır. 1865 yılında çıkartılan Dilaver Paşa Nizamnamesi ile Ereğli ve Zonguldak kömür havzası işçilerinin dinlenme, tatil zamanları, barınma yerleri, çalışma saatleri ve onların sağlıkları ile ilgili çeşitli konular ele alınmıştır. Dilaver Paşa Nizamnamesi ile başlayan İSG çalışmaları çıkartılan iş kanunlarıyla devam etmiştir. Gerek ölümlü iş kazalarının sayısındaki artış, gerekse bu alanda oluşan farkındalığın artması ve Avrupa Birliği Uyum Yasalarının da gündeme getirmesiyle İSG konusu ile ilgili çalışmalar ivme kazanmıştır. Nitekim bu çalışmalar neticesinde ülkemizde İSG'yi korumaya yönelik ilk kapsamlı mevzuat olma özelliği taşıyan 6331 Sayılı Kanun 2012 yılında yürürlüğe girmiştir.

6331 Sayılı Kanun'da İSG ile ilgili sorunların çözümü için proaktif (iş kazası olmadan önlem alan) uygulamalar yapılmıştır. Mevzuat, işçiler ile işverenlerin görev, hak ve yükümlülüklerini belirlemekte, risklere karşı önleyici tedbirler almakta ve İSG konusunda gerekli önlemleri almayanlara ciddi yaptırımlar getirmektedir. İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu kapsamda, mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin

alınması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesini sağlamakla yükümlü kılınmıştır.¹ Bu yasanın kapsamına, sadece aktif olarak çalışanlar değil aynı zamanda çıkarak ve stajyerlerde dâhil edilmiştir.

Türkiye iş kazası açısından Avrupa da birinci, dünyada ise üçüncü sıradadır. Ülkemizde yıllık ortalama 74000 kaza meydana gelmekte; bunun neticesinde 1152 çalışan yaşamını yitirmekte, 1888 çalışan ise ömür boyu sakat kalmaktadır. İş kazalarının ülkemize yıllık maliyeti ise 40 Milyar TL civarındadır (Ceylan, 2013: 909). Hâlbuki meydana gelen bu kazaların %98'i gerekli önlemlerin alınmasıyla önlenabilir niteliktedir.

Ülkemizdeki iş kazası ve meslek hastalıklarının önlemek, sağlıklı ve güvenli iş yerleri ve ortamlar oluşturmak için, ülke genelinde İSG kültürünün yaygınlaştırılması büyük önem arz etmektedir. İSG bilinci oluşturmada ve bunu bir güvenlik kültürü haline getirmede bu konuda yapılacak eğitimlerin önemli rolü vardır. İSG eğitimlerinin amacı, işyerlerinde güvenli ortamlar oluşturmak, iş kazaları ve meslek hastalıklarını azaltmak, çalışanların temel hakları konusunda bilgilendirilmelerini

1 <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.6331&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=6331>, Erişim tarihi:17.09.2018

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

ve ortaya çıkabilecek riskler konusunda gerekli önlemlerin alınmasını sağlamaktır.¹

6331 Sayılı Kanun'un 16. maddesinde çalışanların bilgilendirilmesi hükme bağlanmıştır. Bu hüküm işvereni, çalışanların işyerinde karşılaşılacakları sağlık ve güvenlik riskleri, ilk yardım, afetler, yangınla mücadele, tahliye işleri, risk faktörleri ve kendileri ile ilgili yasal hak ve sorumlulukların bilgilendirilmesi hususlarında yükümlü kılmıştır. Kanunun 17. maddesinde ise çalışanların eğitilmesi hususu düzenlenmiş olup, bu maddede “işveren çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini almasını sağlar” hükmü getirilmiştir. Bu nedenle bu yasa kapsamında olan işçi, çırak ve öğrencilere verilecek İSG eğitimleri, ilgili işletme tarafından sağlanması gerekmektedir.¹

Ülkemizde küçük ve orta ölçekli işletmelerin birçoğunda iş güvenliği konusunda gerekli tedbirlerin alınması ve bilgilendirmenin yapılması hususunda önemli aksaklıklar meydana gelebilmektedir. Dolayısıyla bu işletmelerde işyerindeki risklerin giderilmesi ve güvenli ortamların oluşturulması için verilmesi gereken eğitimler yönünden de bazı eksiklikler yaşanabilmektedir. İşyerinde zorunluluk çerçevesinde verilmesi gereken eğitimdeki aksamalar İSG açısından ciddi bir problem olarak ortaya çıkmaktadır.

Sanayi, hizmet ve sağlık sektöründe çalışan ara elemanların büyük çoğunluğu meslek lisesi, MYO ve SHMYO mezunlarından oluşmaktadır. Bu nedenle MYO ve SHMYO'lardaki öğrencilere İSG dersinin müfredatta zorunlu olarak verilmesi, hem öğrencilerin bu alanda gerekli donanımına sahip olmasına hem de küçük ve orta ölçekli işletmelerde işveren tarafından verilmesi gereken eğitimlerdeki muhtemel aksamalar nedeniyle oluşabilecek problemlerin çözümüne önemli katkı sağlayabilir. Bu çalışmada; Karadeniz bölgesindeki MYO'ları ve SHMYO'ları İSG eğitimi bakımından incelenmiş ve bölge içerisinde karşılaştırmalar yapılarak İSG açısından bazı önerilerde bulunulmuştur.

MATERYAL ve YÖNTEM

Bu araştırma kesitsel tipte, tanımlayıcı kayıtlı taraması çalışmasıdır. 01 Ekim 2017-01 Aralık 2017 tarihleri arasında ÖSYM yerleştirme kılavuzu, Bologna Bilgi Sistemi ve üniversitelerin web sitelerindeki ders programlarından alınan verilerle; Karadeniz Bölgesinde yer alan kamu ve özel üniversitelerin ön lisans programlarda İSG ile İş Hukuku derslerinin ders müfredatına alınıp

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Asp?MevzuatKod=1.5.6331&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=6331>, Erişim tarihi:17.09.2018

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

alınmadığı, alındı ise zorunlu mu seçmeli mi olduğu doküman tarama modeli kullanılarak elektronik ortamda tespit edilmiştir. Elde edilen veriler Batı Karadeniz, Orta Karadeniz ve Doğu Karadeniz bölümlerinde ayrı ayrı ele alınarak karşılaştırılmıştır.

Bu çalışma kapsamında Doğu Karadeniz bölümündeki 43 MYO ve 8 SHMYO, Orta Karadeniz bölümündeki 48 MYO ve 6 SHMYO ve Batı Karadeniz bölümündeki 42 MYO ve 5 SHMYO yer almaktadır. Karadeniz bölgesinde bulunan 19 üniversitedeki 133 MYO'unun 1067 programı ve 19 SHMYO'nun 111 programı incelenmiştir. Üniversitelerin müfredat programlarının incelenmesinde "Ders Adı" referans alınmış, dersin içeriğinin ve işleyiş metotlarının standartlara uygun olduğu varsayılmıştır.

ARAŞTIRMANININ KISITLARI

Üniversitelerin Bologna Bilgi Sistemindeki güncelleme çalışmaları, Bologna Bilgi Sisteminin olmaması ve üniversitelerin web sitelerindeki ders programlarındaki verilerin eksik olması ve güncel olmaması araştırmanın kısıtlılığı olarak düşünülmüştür.

ARAŞTIRMANININ PROBLEMİ

Ülkemizde küçük ve orta ölçekli işletmelerin birçoğunda iş güvenliği konusunda gerekli tedbirlerin alınması ve bilgilendirmenin yapılması hususunda önemli aksaklıklar mey-

dana gelebilmektedir. İşyerinde zorunluluk çerçevesinde verilmesi gereken eğitimdeki aksamalar İSG açısından ciddi bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Sanayi, hizmet ve sağlık sektöründe çalışan ara elemanların büyük çoğunluğu oluşturan MYO ve SHMYO'lardaki öğrencilere İSG dersinin müfredatta zorunlu olarak verilmesi, hem öğrencilerin bu alanda gerekli donanımına sahip olmasına hem de küçük ve orta ölçekli işletmelerde işveren tarafından verilmesi gereken eğitimlerdeki muhtemel aksamalar nedeniyle oluşabilecek problemlerin çözümüne önemli katkı sağlayabilir.

BULGULAR

Yapılan incelemeler sonucunda Karadeniz Bölgesinde ön lisans düzeyinde 18 MYO ve 1 SHMYO'da İSG programı olduğu tespit edilmiştir. Karadeniz Bölgesinin bölümleri incelendiğinde ise ön lisans düzeyinde Doğu Karadeniz bölümünde 8, Orta Karadeniz bölümünde 4 ve Batı Karadeniz bölümünde 7 program bulunmaktadır. (çıkarmalar yapılmıştır)

SHMYO'daki Programların İSG Eğitim Durumu

SHMYO'lardaki öğrenciler, meslekleri ile ilgili eğitim aşamasında ve meslek hayatında atıldığında biyolojik, fiziksel, ergonomik, kimyasal ve psikososyal tehlike ve risklerle karşı karşıya kalabilmektedirler. Hem birey-

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

sel hem de hasta sağlığını korumak için İSG prensiplerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Bu nedenle bu öğrencilerin eğitim aşamasında İSG hakkında yeterli bilgi, birikim ve donanımına sahip olabilmeleri için müfredat içerisinde verilecek olan İSG eğitimi büyük önem arz etmektedir.

Yapılan çalışmada Karadeniz Bölgesindeki SHMYO'ları incelendiğinde sadece Doğu Karadeniz bölümündeki Avrasya Üniversitesi SHMYO'da İSG programı bulunduğu tespit edilmiştir. Karadeniz Bölgesindeki 19 SHMYO'daki 111 farklı program incelendiğinde ise 20 programda zorunlu 44 programda seçmeli olmak üzere toplam 64 program İSG dersini, 2 programda zorunlu 5 programda seçmeli olmak üzere toplam 7 program İş Hukuku dersini müfredatına almasına rağmen 40 program ders müfredatında bu derslere yer vermemiştir (Tablo 1).

Batı Karadeniz bölümünde 5 programda zorunlu 16 programda seçmeli olmak üzere toplam 21 program İSG dersini, 2 programda zorunlu 2 programda seçmeli olmak üzere toplam 4 program İş Hukuku dersini müfredatına alırken 12 program bu dersleri müfre-

data almamıştır. Doğu Karadeniz bölümünde 12 programda zorunlu 21 program seçmeli olmak üzere toplam 33 program İSG dersini müfredatına alırken 16 program İSG dersini müfredatına almamıştır. Orta Karadeniz bölümünde ise 3 programda zorunlu 7 programda seçmeli olmak üzere toplam 10 program İSG dersini, 3 programda seçmeli olarak İş Hukuku dersini müfredatına almasına rağmen 12 program ders müfredatında bu derslere yer vermemiştir (Tablo 1).

İSG dersini zorunlu olarak müfredata ekleme bakımından Doğu Karadeniz bölümü (%24) bölge ortalaması üzerindeyken, Batı Karadeniz (%14) ve Orta Karadeniz (%12) bölümleri bölge ortalamasının altında kalmıştır. Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz'deki SHMYO'daki programların %43'ü ve Orta Karadeniz'deki SHMYO'daki programların %28'i İSG dersini seçmeli olarak müfredatına almışlardır. Batı Karadeniz bölümündeki SHMYO'ların %32'si İSG ve İş Hukuku derslerini müfredatına almazken, bu oran Doğu Karadeniz bölümünde %33, Orta Karadeniz bölümünde ise %48 olarak tespit edilmiştir (Tablo 1).

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

Tablo 1. Karadeniz Bölgesindeki SHMYO'daki Programlarının İSG Ders Durumunun Bölümlere Göre Dağılımı

		İSG		İŞ HUKUKU		OLMAYAN
		ZORUNLU	SEÇMELİ	ZORUNLU	SEÇMELİ	
BATI KARADENİZ	f	5	16	2	2	12
	%	14	43	5	5	33
ORTA KARADENİZ	f	3	7	0	3	12
	%	12	28	0	12	48
DOĞU KARADENİZ	f	12	21	0	0	16
	%	24	43	0	0	33
KARADENİZ	f	20	44	2	5	40
	%	18	40	2	4	36

MYO'daki Programların İSG Eğitim Durumu

Karadeniz Bölgesindeki MYO'larda bulunan 1067 program İSG ders durumu bakımından incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Karadeniz bölgesinde 156 programda zorunlu 255 programda seçmeli olmak üzere toplam 411 program İSG dersini, 164 programda zorunlu 76 programda seçmeli olmak üzere toplam 240 program İş Hukuku dersini müfredatına almasına rağmen 416 program ders müfredatında bu derslere yer vermemiştir (Tablo 2).

Doğu Karadeniz bölümünde 66 programda zorunlu 58 programda seçmeli olmak üzere toplam 124 program İSG dersini, 60 programda zorunlu 30 programda seçmeli olmak üzere toplam 90 program İş Hukuku dersini

müfredatına alırken 130 program bu dersleri müfredata almamıştır. Orta Karadeniz bölümü 49 programda zorunlu 65 programda seçmeli olmak üzere toplam 114 program İSG dersini, 63 programda zorunlu 23 programda seçmeli olmak üzere toplam 86 program İş Hukuku dersini müfredatına almasına rağmen 167 program ders müfredatında bu derslere yer vermemiştir. Batı Karadeniz bölümünde ise 41 programda zorunlu 132 programda seçmeli olmak üzere toplam 173 program İSG dersini, 41 programda zorunlu 23 programda seçmeli olmak üzere toplam 64 program İş Hukuku dersini müfredatına alırken 119 program bu dersleri müfredata almamıştır (Tablo 2).

İSG dersini zorunlu olarak müfredata ekleme bakımından Doğu Karadeniz bölümü (%19) bölge ortalaması üzerindeyken, Batı Karade-

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972)

niz (%12) ve Orta Karadeniz (%13) bölümleri bölge ortalaması altında kalmıştır. İş Hukuku dersini zorunlu olarak müfredata ekleme bakımından ise Orta Karadeniz (%17) ve Doğu Karadeniz (%17) bölümleri bölge ortalaması üzerindeyken, Batı Karadeniz (%12) bölümü bölge ortalaması altında kalmıştır. Batı Karadeniz'deki MYO'daki programların %37'si, Orta Karadeniz'deki MYO'daki programların %18'i ve Doğu Karadeniz'deki MYO'daki programların %17'si İSG dersini seçmeli ola-

rak müfredatına almasına rağmen Batı Karadeniz'deki MYO'daki programların %6'sı, Orta Karadeniz'deki MYO'daki programların %6'sı ve Doğu Karadeniz'deki MYO'daki programların %9'u İş Hukuku dersini seçmeli olarak müfredatına almışlardır. Orta Karadeniz bölümündeki MYO'ların %46'sı İSG ve İş Hukuku derslerine müfredatında yer vermezken, bu oran Doğu Karadeniz bölümünde %38, Batı Karadeniz bölümünde ise %33 olarak tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Karadeniz Bölgesindeki MYO'daki Programlarının İSG Ders Durumunun Bölümlere Göre Dağılımı

		İSG		İŞ HUKUKU		
		ZORUNLU	SEÇMELİ	ZORUNLU	SEÇMELİ	OLMAYAN
BATI KARADENİZ	f	41	132	41	23	119
	%	12	37	12	6	33
ORTA KARADENİZ	f	49	65	63	23	167
	%	13	18	17	6	46
DOĞU KARADENİZ	f	66	58	60	30	130
	%	19	17	17	9	38
KARADENİZ	f	156	255	164	76	416
	%	15	24	15	7	39

TARTIŞMA

MYO'larda ve SHMYO'larda İSG derslerinin ders programlarına eklenmediği, eklenen derslerinde seçmeli ders olarak dâhil edilmesi, temel İSG eğitimlerinin alınmamış olması, İSG eksikliğinden kaynaklanan kazalara neden olmaktadır.

Ülkemizde küçük ve orta ölçekli işletmelerin birçoğunda İSG konusunda aksamalar olabilmektedir. Bu işletmeler işyerindeki tehlikelerin giderilmesi, güvenli ortamların oluşturulmasında bazı problemlerle karşılaşabilmektedir. Nitekim Yıldırım (2010: 132) yapmış olduğu çalışmada çalışanların % 46,5'i İSG konusunda yetersiz olduklarını ve % 31'inin

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

iş yaşamları süresince hiç İSG eğitimi almadıklarını belirlemiştir. Ateş (2016: 15) yaptığı çalışmada stajyer öğrencilerin %36'sının yasal zorunluluk çerçevesinde işyerinde verilmesi gereken iş kazalarının önlenmesine yönelik eğitimi almadıklarını ifade etmiştir.

İşletmelerde çalışanlar için verilmesi gereken İSG eğitimi ve bilinci konusundaki eksiklikler birçok soruna neden olabilmektedir. Bu nedenle çalışanların iş hayatından önceki mesleki eğitim dönemlerinde İSG konusunda gerekli bilgi ve beceriye sahip olmaları büyük önem arz etmektedir. Fakat bu konuda yapılan çalışmalar mesleki eğitim dönemlerinde de İSG eğitimi konusunda ciddi eksikliklerin olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim Özgüler ve Koca (2013: 19) İnönü Üniversitesine bağlı meslek yüksekokullarında yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin %75'inin İSG kanunu hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirlemişlerdir. Ayrıca Aksoy ve Çevik (2013: 51) ve Aksoy ve ark. (2013: 75) yapmış oldukları çalışmalarda MYO öğrencilerinin iş hayatında karşılaşılabilecekleri iş kazaları ve meslek hastalıkları konusunda yeterli bilinç düzeyine sahip olmadıklarını tespit etmişlerdir. Bodur ve ark. (2011: 9) mühendis ve tekniker adaylarına yaptığı çalışmasında öğrencilerin %86,0'ının doğrudan iş güvenliği ile ilgili zorunlu ders almadığını ve son sınıf öğrencilerin iş güvenliği bilgi düzeyinin düşük olduğunu tespit etmiştir.

İşyerinde zorunluluk çerçevesinde verilmesi gereken eğitimdeki aksamalar ve bunun yanı sıra mesleki eğitim dönemindeki İSG eğitimiyle ilgili yetersizlikler, İSG açısından ciddi bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Hâlbuki mesleki eğitim süresince yapılacak olan kaliteli İSG eğitimi ve bu eğitimin zorunlu olarak yaygınlaştırılması problemin çözümünde önemli rol oynayabilir. Bu durumdan dolayı uygulamaya çıkacak olan öğrencilerin okulda eğitilmesi için eğitim müfredatının içerisine İSG eğitiminin uygun bir şekilde yerleştirilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Karadeniz bölgesindeki bu çalışma sonuçlarına göre SHMYO'ları ve MYO'larda belirlenen bazı temel sorunlar özetlenmiştir. Karadeniz Bölgesinde SHMYO'lardaki programların %36'sı İSG ve İş Hukuku derslerini, ders müfredatına almamıştır. Orta Karadeniz bölümündeki SHMYO'larda bu oran %48'lere çıkmaktadır. Karadeniz bölgesindeki MYO'lardaki programların %39'u İSG ve İş Hukuku derslerini, ders müfredatına alınmamıştır. Orta Karadeniz bölümündeki MYO'larda bu oran %46'lara çıkmaktadır.

Karadeniz Bölgesindeki SHMYO'lardaki programların %45'i ve MYO'lardaki programların %31'i İSG ve İş Hukuku derslerini seçmeli olarak müfredata eklenmesidir. Batı Karadeniz bölümündeki MYO'larda bu oran

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

%43 iken, SHMYO’larda bu oran %48’lere kadar çıkmaktadır. Bunun yanında üniversitelerde seçmeli ders olarak müfredata konulan İSG derslerinin bazılarında genel seçmeli, sosyal seçmeli, fakülte seçmeli ya da bölüm seçmeli kategoriler altında 3 ile 100 seçmeli ders arasından seçildiği düşünüldüğünde seçmeli ders olarak müfredata alınan dersin okutulma ihtimali düşüktür.

SHMYO’lardaki programlar İş Hukuku dersine müfredatında çok fazla yer vermemesine rağmen MYO’lardaki Sosyal Bilimler ağırlıklı programlarda İş Hukuku dersine yer verilmektedir. Karadeniz bölgesindeki MYO’daki programların %15’i zorunlu ve %7’si seçmeli olmak üzere toplam %22’si İş Hukuku dersini müfredatına almıştır.

Karadeniz bölgesinde sadece Doğu Karadeniz bölümündeki Avrasya Üniversitesi SHMYO’da İSG programı bulunmaktadır.

İSG müfredatında içerik farklılıkları gözlemlenmiştir.

ÖNERİLER

Bu çalışma sonuçlarına göre belirlenen problemlerin çözümü için yapılacak öneriler aşağıda özetlenmiştir.

İSG dersine seçmeli olarak müfredatında yer veren programlar ve müfredatına bile almayan programlarda İSG dersi zorunlu olması gerekir. Bilhassa bölge ortalamasının da

üzerinde olan Orta Karadeniz bölümündeki SHMYO’ları ve MYO’ları İSG bilincinin oluşması için İSG dersine verilen önem artırılmalıdır.

SHMYO’larda açılan İSG ön lisans program sayısı artırılmalıdır.

İş Hukuku dersinin ders içeriğine bakıldığında İSG dersi kadar güvenlik bilinci oluşturamamaktadır. MYO’lardaki İş Hukuku dersiyle beraber İSG dersi de verilmelidir.

Üniversiteler arasındaki İSG müfredat içeriği farklılıklarını ortadan kaldırmak ve üniversite eğitim müfredatına İSG konularını etkin bir şekilde yerleştirebilmek için bir çalıştay düzenlenmeli ve ortak bir eğitim müfredatı üzerinde anlaşma sağlanmalıdır.

Yapılan çalışma Karadeniz bölgesiyle sınırlandırılmıştır. Çalışma geliştirilerek ülke genelindeki MYO ve SHMYO’larda ve iş güvenliği uzmanı olma yetkisi verilen bölümlerde uygulanmalıdır.

KAYNAKLAR

AKSOY, S., ÇEVİK, B., ÇAKICI-ER, N., (2013). Gümüşova Meslek Yüksekokulu’nda İş Güvenliği Bilincinin Belirlenmesi. Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, Sayı: 1, Cilt: 1, ss.69-76

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

AKSOY, S., ÇEVİK, B., (2013). Bazı Ön Lisans Programlarında Eğitim Gören Öğrencilerin İş Güvenliği Konusuna Yaklaşımlarının Belirlenmesi (Gümüşova Meslek Yüksekokulu Örneği). Electronic Journal of Vocational Colleges, Sayı: 3, Cilt: 3, ss.47-53

ATEŞ, S.S., (2016). Havacılık İşletmelerindeki Stajyer Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Algısına Yönelik Uygulama. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 2, Cilt: 2, ss.9-17

BODUR, S., FİLİZ, E., DURDURAN, Y., DURDURAN S.S., (2011). Mühendis ve tekniker adayları iş sağlığı güvenliğinden ne kadar haberdar? Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi, Sayı: 3, Cilt: 3, ss.9-12

CEYLAN, H., (2013). Analysis Of Occupational Accidents According To The Sectors In Turkey. Gazi University Journal of Science, Sayı: 25, Cilt: 4, ss.909-918

ÖZGÜLER, A.T., KOCA, T., (2013). Meslek Yüksekokullarında İş Sağlığı ve Güven-

liği Eğitiminin Gerekliliği. Electronic Journal of Vocational Colleges, Özel sayı, ss.15-20

YILDIRIM, E., (2010). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Eğitimin Rolü ve İşgörenlerin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss.132

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.6331&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=6331>, Erişim tarihi:17.08.2018

Yazar Notu: Bu çalışma, 9.Uluslararası İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi, 06-09 Mayıs 2018, İstanbul'da poster bildirisi olarak sunulmuştur. Bu çalışma sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bize destek olan sayın Doç. Dr. Halil Yolcu'ya sonsuz teşekkür ve saygılarımızı sunarız.

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Turkey ranks as the first country in Europe and the third in the world in terms of work accidents. In our country, an annual average of 74000 accidents occur, resulting in 1152 deaths and 1888 people being disabled for life. The annual cost of work accidents to our country is around 40 billion TL (Ceylan, 2013: 909). However, 98 % of these accidents can be prevented by taking necessary precautions. In order to prevent occupational accidents and occupational diseases in our country and thereby to create healthy and safe work places and sites, it is very important to build a high level of OHS culture and awareness throughout the country. The training to be provided in this context has a significant role in creating consciousness and making it a safety culture. Serious problems in taking necessary precautions for occupational safety and related training can be seen in a vast majority of small and medium-sized enterprises in our country. Therefore, these enterprises almost always fail to eliminate the risks and hazards in the workplace and offer necessary training to create safe working environments. As a matter of fact, Yıldırım (2010: 132) found in his study that 46.5% of the employees had inadequate knowledge about OHS and 31% of them did not receive any OHS training during their working life. Similarly, In the study conducted by Ateş (2016: 15), 36% of trainees stated that they did not receive any training that should be given in the workplace in the framework of legal regulations to prevent occupational accidents. The vast majority of intermediate staff workers working in the industry, service and health sector consist of graduates from vocational high school, vocational technical high schools and health services vocational high school. For this reason, OHS courses in vocational high schools and health services vocational high schools should be made compulsory, which can contribute to the solution of problems that may arise both for the students to have the necessary knowledge in this area and for possible troubles in the trainings that must be provided by the employers in small and medium-sized enterprises.

Aim: This study was aimed to determine whether occupational health and safety courses and Labor Law courses were included in departments of Vocational High Schools (VHS) and Health Vocational High Schools (HVHS) in Black Sea region and to develop recommendations on occupational health and safety (OHS) consciousness among students. **Method:** This cross-sectional, descriptive study involves 111 programs in HVHS and 1067 programs in VHS in the universities in the Black Sea region. In context, it has been investigated whether the OHS and Labor Law courses were integrated into the curriculum based on the information obtained from the Bologna Information System and the course schedules of universities in Black Sea region

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

and these courses were elective or compulsory in the curriculum. **Findings and Results:** A total of 1067 programs in the Vocational High Schools in universities in the Black Sea Region were examined in terms of course status. It was found that these courses were not included in the curriculum in 416 programs. It was also reported that the labour law course was included in a total of 240 programs as compulsory in 164 programs and elective in 76 programs in the Black Sea Region and OHS courses were included in a total of 411 program, as compulsory in 156 programs and elective in 255 programs. It has been seen that Eastern Black Sea region (19%) is on the regional average while Western Black Sea (12%) and Middle Black Sea (13%) regions are below the regional average in terms of including compulsory OHS courses in the curriculum. The Middle Black Sea Region (17%) and the Eastern Black Sea regions (17%) are on the regional average while the Western Black Sea region (12%) is below the regional average in terms of including compulsory labor law courses in the curriculum. Although elective OHS courses are included in the curriculum in 37% of the programs in vocational high schools in the Western Black Sea region, 18% of the programs in the Middle Black Sea region, and 17% of the programs in the Eastern Black Sea region, elective labor law courses are included in the curriculum in 6% of the programs in the vocational high schools in the Middle Black Sea, 6% of the programs in the Western Black Sea and 9% of the programs in the Eastern Black Sea region. OHS and Labor Law courses are not included in the curriculum in 46% of the vocational high schools in the Middle Black Sea region, 38% in the Eastern Black Sea region and 33% in the Western Black Sea region. When 111 different programs in 19 health services high schools in the Black Sea Region, it is seen that these courses are not included in the curriculum in 40 programs although a total of 64 programs included compulsory (44 programs) and elective (20 programs) OHS courses in the curriculum, and a total of 7 programs included compulsory (2 programs) and elective (5 programs) labour law courses in the curriculum. It is also seen that Eastern Black Sea region (24%) is on the regional average whereas Western Black Sea (14%) and Middle Black Sea regions (12%) are below the regional average in terms of including compulsory OHS courses in the curriculum. However, elective OHS course are included in the curriculum in 43% of the programs in health services vocational high schools in the Western Black Sea and Eastern Black Sea regions and 28% of the programs in the Middle Black Sea region. While OHS and Labor Law courses are not included in 32% of the programs in health services vocational high schools in the Western Black Sea region, this rate was found to be 33% in the Eastern Black Sea region and 48% in the Middle Black Sea region. The fact that OHS courses are excluded from the curricula in vocational high schools and in health services vocational

SSTB

www.sstbdergisi.com

International Refereed Academic Journal of Sports, Health and Medical Sciences

July - August - September Issue: 28 Summer Term Year: 2018

Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi

Temmuz – Ağustos – Eylül Sayı: 28 Yaz Dönemi Yıl: 2018

ID:391 K:491

ISSN Print: 2146-8508 Online 2147-1711

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(TRADEMARK)

(2015/04315- 2015-GE-18972

high schools, these courses are included as elective and fundamental OHS trainings are not provided at university unfortunately paves the way for work accidents caused by lack of OHS training. The disruptions in training procedures that must be provided in the workplace and inadequacy of OHS training during vocational training is a serious challenge for OHS. However, providing qualitative OHS training during vocational training and compulsory dissemination of this training can play an important role in eliminating the challenge. Therefore, the OHS training should be appropriately integrated into the curriculum for the students to be trained in the school and workplaces. It is necessary to integrate compulsory OHS training in the curriculum to provide healthy and safe workplaces, prevent occupational accidents and diseases, and build awareness among the students.